

شب قدر، شبی برای قیمتی شدن

معنای تقدیر چیست؟

«ما قرآن را در شب قدر نازل کردیم* تو چه می‌دانی شب قدر چیست؟* شب قدر از هزار ماه بهتر و بالاتر است* فرشتگان و روح در آن شب به اذن پروردگارشان برای هر کاری نازل می‌شوند* این شب تا برآمدن سپیده‌دم سلام و رحمت است»^۱

همان‌طور که در مقاله‌های پیشین اشاره کردیم شب‌قدر یک رحم زمانی بسیار قدرتمند است که می‌تواند تمام گذشته و آینده ما را تحت تأثیر خود قرار دهد. اما ابهامات ما از این شب و چگونگی تأثیر آن بسیار زیاد است، برای مثال:

- کلمه قدر به چه معناست و چرا نام این عزیزترین و باارزش‌ترین شب‌های سال را شب قدر گذاشته‌اند؟
- ما چه نقشی در تقدیرات شب قدر داریم و این مقدرات چگونه رقم می‌خورند؟
- چرا خداوند از ما خواسته که در این شب‌ها با توسل به معصومین با او به راز و نیاز بپردازیم؟

برای رسیدن به پاسخ این سوالات ابتدا باید معنای لغوی کلمه قدر را مشخص کنیم. قدر به معنای اندازه است و تقدیر یعنی اندازه‌گیری. در نتیجه شب قدر به معنای شب اندازه‌هاست. اما اندازه چه اهمیتی در نظام خلقت دارد که شب قدر را تا این میزان مهم کرده است؟

جهان ریاضی

هیچ چیز در جهان وجود ندارد که در آن اندازه و تقدیر نباشد. اساساً نظام خلقت نظام اندازه‌هاست. ما هم در بیرون و هم در دنیای درون‌مان با اندازه‌ها احاطه شده‌ایم. تمام جلوه‌های خداوند در جهان از ماده گرفته تا مجردات، ریاضی و حساب شده‌اند. پس به طور خلاصه می‌توانیم بگوییم که این عالم جهان اندازه‌هاست. کار علوم کشف این اندازه‌ها و ریاضیات حاکم بر

^۱ قرآن کریم، سوره مبارکه قدر

خلقت است. برای مثال فیزیکدانان قانون اندازه‌ها را به نام قانون سوم نیوتون می‌شناسند و به این صورت بیان می‌کنند که: هر عملی را عکس‌العملی است. در فلسفه به این اصل قانون علت و معلول می‌گویند و اصطلاحی که قرآن برای بیان اندازه‌ها به کار می‌برد، قضا و قدر یا به بیانی ساده‌تر نتیجه و اندازه است.

پس طبق آن‌چه که گفتیم، همه چیز در جهان بر پایه قضا و قدر است و تمام پدیده‌ها به این صورت اتفاق می‌افتند که؛ داده‌ای ارائه شده و نتیجه‌ای حاصل می‌شود. با چند مثال این موضوع را روشن‌تر می‌کنیم:

اگر شما لیوانی را به زمین پرت کنید، لیوان خواهد شکست، یا به عبارتی اندازه‌ای که شما برای لیوان تعریف کرده‌اید نتیجه شکستن را در پی داشته.

مسواک زدن قدری است که قضای آن سالم ماندن دندان‌هاست.

تماس جسم آلوده با چشم اندازه‌ای است که قضای بیماری و عفونت چشم را در پی دارد.

احساس گرما در زمستان نتیجه یا قضای پوشیدن لباس گرم است.

قدر پوشیدن لباس‌های خنک در زمستان نتیجه‌ای جز احساس سرما نخواهد داشت.

به طور کلی هر قدری که فراهم کرده باشیم، یا هر تصمیمی که بگیریم و هر عملی که انجام دهیم؛ نتیجه و قضای مشخصی را دریافت خواهیم کرد. قدرها جز در وجود خداوند در تمام پدیده‌ها جریان دارند. یعنی غیر از وجود بی‌نهایت خداوند، در تمام جلوه‌های خدا با قدرها و نتایج آن‌ها سروکار داریم.^۲

^۲ كُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِقَدَرٍ (آیه ۸ از سوره مبارکه رعد)

هر قدری، قضایی به همراه دارد

تا به حال برایتان پیش آمده که در حال رانندگی با هشدار لغزندگی جاده توسط پلیس روبه‌رو شوید؟ در این شرایط شما انتخاب‌های مختلفی پیش‌رو دارید. می‌توانید تا رفع مشکل توقف کنید یا با استفاده از زنجیر چرخ و رعایت احتیاط به مسیرتان ادامه دهید. انتخابی دیگر هم این است که با بی‌توجهی به دستور پلیس و به میل خودتان رانندگی کنید. در این صورت اگر تصادفی برایتان پیش بیاید و خسارتی اتفاق بیفتد، این تصادف و خسارت خواست خدا نبوده است، بلکه قضای تصمیمی است که شما گرفته‌اید.

یا اگر فردی بر اثر پرخوری یا استفاده نادرست از دارو جان خود را از دست بدهد، مرگ او بر اثر خواست خدا نبوده است، بلکه نتیجه قدری است که انجام داده. خدا هم نمونه چنین استدلالی را در قرآن بیان کرده است؛ آنجا که در سوره انعام قول مشرکان را بیان می‌کند که معتقد بودند، اگر خدا می‌خواست ما و پدرانمان مشرک نمی‌شدیم.³ پاسخ خدا به این استدلال غلط پاسخی بسیار کلیدی است، خداوند می‌فرماید؛ اگر خدا می‌خواست همگی شما را به اجبار هدایت می‌کرد.⁴

این پاسخ از جانب خدا نشان‌دهنده اختیار و اراده انسان در انتخاب مسیر زندگی است. در نتیجه انسان در انتخاب کفر، شرک، گناه و فسق مختار است و خدا در این انتخاب دخالتی نخواهد کرد. اما این فرد باید بداند که با این انتخاب در واقع جهنم را انتخاب کرده است. خداوند با فرستادن انبیاء و اعطای عقل و شعور و فطرت راه را به انسان نشان داده است، اما ما را در انتخاب مسیر آزاد گذاشته.

چگونه قیمتی شویم؟

ارزش هرچیز به قدر و قیمت آن است و شب قدر شبی است که در آن می‌توانیم قیمت خود را بالا ببریم. به عبارت دیگر ما به اندازه خواسته‌ها و آرزوهایی که در شب قدر به پیشگاه خدا عرضه می‌کنیم، قیمت و اندازه کسب می‌کنیم. اندازه‌ای که نتایج آن تا یک سال با ما همراه خواهد بود.

³ سوره مبارکه انعام آیات 148

⁴ سوره مبارکه انعام آیه 149

ما با توجه به آن چه که در یک سال گذشته انجام داده‌ایم، در تمام امور اندازه‌ای از خود ارائه می‌کنیم. اندازه‌ای برای مسائل خانوادگی، اندازه‌ای برای مسائل تربیتی، اندازه‌ای برای مسائل عبادی، اندازه‌ای برای مسائل روحی و روانی، اندازه‌ای برای مسائل شغلی، اندازه‌ای برای مسائل تحصیلی و ... بر اساس این اندازه‌هاست که نتایج یا قضا‌های یک سال آینده ما مشخص خواهد شد.

سوالی که در این جا به وجود می‌آید این است که ما چگونه می‌توانیم اندازه‌ها و تقدیراتی را که در طول یک سال کسب کرده‌ایم تغییر دهیم؟ آیا اگر در تمام سال گذشته در جهتی اشتباه حرکت کرده‌ایم و اعمال ناخوشایندی مرتکب شده‌ایم، در شب‌های قدر محکوم به پذیرش همان تقدیرات خواهیم بود؟

شب تغییر

حتماً شنیده‌اید که دعا در شب‌های قدر مستجاب است و هر آن چه را که از خدا بخواهیم دریافت خواهیم کرد. پس می‌توان نتیجه گرفت که با دعایی درست و حساب شده، می‌توانیم تقدیرات گذشته خود را تغییر دهیم.

دعا کردن بیان عجز به درگاه خداوند و درخواست کمک از اوست. گفتیم که خداوند ما را مختار آفریده و به احترام این اختیار در تصمیمات ما دخالتی نخواهد کرد، مگر زمانی که خودمان از او کمک بخواهیم. دعا کردن در واقع طلب یاری کردن از خداوند است. زمانی که در شب‌های قدر به درگاه خداوند دعا می‌کنیم، این نکته را بیان می‌کنیم که؛ خدایا درست است که تو در کار بندگان دخالت نمی‌کنی و همه چیز را به انتخاب‌های ما واگذار کرده‌ای، اما من از تو می‌خواهم که با دخالت خود به من کمک کنی، اگر کمک و یاری تو نباشد نمی‌توانم از میان تقدیراتی که برای خود ساختم نجات پیدا کنم.

دعا راهی است که خدا برای ما به سمت یاری شدن باز گذاشته. خدا به اجبار به یاری کسی نخواهد رفت و اگر از او برای تغییر تقدیراتمان کمک بخواهیم، به انتخاب‌هایمان احترام گذاشته و تغییری در آن‌ها ایجاد نخواهد کرد. اما به محض این که به اختیار خود از او کمک بخواهیم، به یاری‌مان خواهد آمد تا از بار آن چه که خودمان کسب کرده‌ایم نجات‌مان دهد.^۵

قُلْ مَا يَعْبُودُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ يَؤُلُوْا لَا دُعَاؤُكُمْ (آیة 77 سورة فرقان) ^۵

با این حساب مهم‌ترین عمل ما در شب‌های قدر تفکر پیرامون این موضوع است که باید چه چیزی از خدا بخواهیم تا بتوانیم تقدیرات جدیدی را برای خود رقم بزنیم؟ چیزی که هم در زندگی دنیا و هم پس از آن آرامش و شادی ما را تضمین کند. زیرا فهم و معرفت ما نسبت به تقدیرات و اندازه‌ها کامل نیست و برای طلب کردن تقدیراتی قیمتی و در تمام زمینه‌های زندگی‌مان به کمک خداوند نیاز داریم.

در این مقاله مفهوم قدر و اندازه را توضیح دادیم و گفتیم که هر قدری نتیجه یا قضایی را در پی دارد و شب قدر شب درخواست قدرها یا اعمال خوب است. اعمالی که در نهایت ما را به نتایجی خوب برسانند. گفتیم که راه ما برای به دست آوردن تقدیرات خوب باز است و نقش دعا را در این میان توضیح دادیم. گفتیم که تفکر دری است که می‌تواند ما را به درک تقدیرات درست راهنمایی کند. در مقالات بعدی به نقش تفکر هدف‌دار و خودشناسی در رسیدن به بالاترین تقدیرات خواهیم پرداخت.

خوشحال می‌شویم اگر نظر خود را پیرامون مباحث مطرح شده در این مقاله با ما به اشتراک بگذارید.